

بسمه تعالی

پروپوزال یا طرح تحقیق، پیش نویس پژوهشی است که شما می بایست برای اخذ مدرک تحصیلی خود انجام دهید. در پروپوزال، شما به معرفی موضوعی که برای پایان نامه خود انتخاب کرده اید، توضیح اهمیت آن موضوع، ذکر پژوهش هایی که در گذشته در این باره صورت گرفته، و نتایجی که فکر می کنید از تحقیق خواهید گرفت می پردازید. هم چنین روش یا روش هایی که در پژوهش از آن ها بهره خواهید گرفت را ذکر می کنید. شکل پروپوزال بنا بر هدفی که از آن دارید و یا به مقتضای رشته تحصیلی می تواند قدری متغیر باشد. اما شکل بندی بنیادین آن، همواره باید شامل عنوان بندی ها و بخش های زیر باشد:

۱- موضوع تحقیق

موضوع پایان نامه شناسنامه پژوهش و در واقع محل تجلی مختصات « مفهومی»، « زمانی» و « مکانی» پروژه است. موضوع به لحاظ معرفت شناختی حکم دایره ای را دارد که شعاع آن در واقع شعاع عمل پروژه است. اگر پژوهشی فراتر از موضوع رود و یا بدنه آن نسبت به مختصات مفهومی، زمانی و مکانی مندرج در آن کوچکتر باشد، این اصل دلالت بر عدم تبعیت پروژه مفروض از قواعد روش شناختی دارد.

معیارهای انتخاب موضوع تحقیق:

۱) موضوع تحقیق باید شامل توضیح واضح و روشنی از آنچه که پژوهشگر واقعاً قصد تعیین آن را دارد، باشد.
۲) از نظر مختصات مفهومی، مکانی و زمانی باید دارای دامنه محدود باشد و فقط یک مساله یا مشکل را به عنوان موضوع مطرح نماید.

۳) غالباً موضوع های تحقیق با کلمات « بررسی»، « تأثیر»، « تعیین»، « مقایسه»، « رابطه»، « موجب» و غیره شروع می شوند.

۴) موضوع انتخابی باید قابلیت و امکان تحقیق را داشته باشد

۵) خودداری از دوباره کاری تحقیقات و وفاداری نسبت به تحقیقات انجام شده قبلی.

۶) علاقه مندی محقق به موضوع مورد تحقیق: علاقه محقق موجب به دست آمدن نتایج دقیقتری می شود.

۷) تحقیق باید به خواننده کمک کند به آگاهی هایی دست پیدا کند که در مورد آن کم می دانسته و یا اصلاً آگاهی نداشته است.

۸) محقق بایستی هنگام انتخاب موضوع یا عنوان تحقیق، از فرضها یا سئوالهایی که در پی این موضوع خواهد آمد، آگاه باشد

۹) عنوان فارسی و انگلیسی موضوع باید به طور کامل با هم تطابق داشته باشند.

۲- بیان مسأله (تشریح ابعاد، حدود مسأله، معرفی دقیق مسأله، بیان جنبه های مجهول و مبهم و متغیر های مربوط به پرسش های تحقیق، منظور تحقیق)

مسئله و موضوع تحقیق عبارت از شرایطی است که وجود دارد و در ذهن پژوهشگر ایجاد سوال می کند و پژوهشگر را بر می انگیزد که در آن کند و کاو کند. بطور اساسی در یک تحقیق خوب، مسئله مورد بررسی باید از کلیه جوانب بطور جامع و کامل تعریف شده باشد. در بیان مسئله، ما ابتدا باید به پیامدهای منفی جهلی که نسبت به موضوع وجود دارد اشاره کنیم، به گونه ای که افراد مرتبط با آن موضوع با خواندن یا شنیدن استدلالات ما بپذیرند که فقدان اطلاعات روشمند نسبت به آن موضوع می تواند منجر به بروز زیانهای مالی، یا آسیبهای روانی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی گردد. سپس، در مورد کارهایی که تاکنون برای حل مسئله انجام شده توضیح مختصری داده و در نهایت امتیازات و تفاوت های کار خودمان با کارهای قبلی عنوان خواهیم نمود.

۳- سوابق مربوط (بیان مختصر سابقه تحقیقات انجام شده در باره موضوع و نتایج به دست آمده در داخل و خارج از کشور نظرهای علمی موجود درباره موضوع تحقیق)

در بخش سوابق محقق باید به ذکر پژوهش هایی بپردازد که قصد دارد یافته های آن ها را تکمیل کند، اشتباهات آن ها را رفع نماید و یا نتایج آن ها را رد کند. برای کسب اطلاعات در زمینه مورد تحقیق می باید به منابع مرجع مراجعه نمود منظور از منابع مرجع هر فرد یا هر چیزی است که به عنوان ماخذ اطلاعات مورد مراجعه قرار می گیرد. مهمترین منابع عبارتند از: کتاب ها، مجلات، پایان نامه و...

منابعی که در این بخش استفاده می شوند، باید به بخش منابع در آخر پروپوزال ارجاع داده شود. نحوه ارجاع منبع در داخل متن باید با هماهنگی اساتید گروه تعیین شود.

۴- ضرورت های خاص انجام تحقیق

آیا حل این مسأله کمکی به حل مشکلات آدمیان می کند؟

آیا حل این مسأله به پیشرفت زمینه تخصص پژوهشگر کمک می کند؟

آیا دیگران اهمیت آن را تشخیص می دهند؟

آیا این مسأله به برطرف کردن کمبودها و تنگناهایی که در مطالعات وجود دارد کمک می کند؟

آیا قدرت و وسعت مسأله در حدی هست که بتواند این مطالعه انجام؟

آیا نتایج بالقوه مطالعه در حدی است که بتوان گزارشی درباره آن تهیه کرد؟
سؤالاتی هستند که پژوهشگر می تواند با پاسخگویی آن ها لزوم و اهمیت موضوع خود را بیان کند.
اهمیت و ارزش پژوهش عبارت از مجموع اطلاعاتی است که مشخص می کند نتایج این پژوهش تا چه اندازه
برای محقق و نیز تا چه حد برای دیگران مفید و مؤثر می باشد. به عبارت دیگر نتایج این پژوهش منشأ چه
دستاوردها و آگاهی های جدیدی است؟

۵- اهداف تحقیق (شامل ۱- اهداف کلی ۲- اختصاصی)

بدنبال نوشتن قسمت بیان مسئله تحقیق لازم است تا اهداف تحقیق را برشماریم. ابتدا باید به این سوال پاسخ
دهیم که هدف چیست؟ به تعبیر دیگر باید مشخص نمائیم که انتظار داریم از این مطالعه به چه نتایجی دست پیدا
کنیم. در تعریف هدف گفته اند: "هدف نقطه ای است که محقق قصد رسیدن بدان را دارد". چنانچه اهداف
یک تحقیق بخوبی نوشته شود محقق در می یابد که نیاز به چه نوع اطلاعاتی دارد و از چه راههایی باید به
جستجوی آنها پردازد و این خود راه گشای نحوه انجام تحقیق نیز خواهد بود.

۵-۱. اهداف کلی

اگر یک هدف آن چه را که مطالعه به طور کلی بدان دست خواهد یافت را مطرح کند، به آن هدف کلی نامند.
معمولاً هدف کلی، عنوان طرح است و ممکن است غیر از این (بیش از یک هدف کلی) باشد.

۵-۲ اهداف ویژه

اگر اهداف کلی به اجزاء کوچک تر که از نظر منطقی به هم پیوسته اند، شکسته شود، اهداف ویژه گویند.

نحوه بیان اهداف موضوعی مهم در نوشتن طرح تحقیق است. اصول زیر می تواند بعنوان راهنما مورد استفاده
قرار گیرند:

- ۱) اهداف را با استفاده از افعال عملی که برای اندازه گیری و سنجش مناسب هستند بیان نمائید. (افعال مناسب مانند: تعیین کردن، مشخص نمودن، مقایسه کردن و افعال نامناسب مانند: درک کردن، فهمیدن، اعتقاد داشتن و...)
- ۲) اهداف تحقیق باید متناسب با فرضیات یا سوالات تحقیق نوشته شود.
- ۳) اهداف واقع بینانه بیان شوند که تحت شرایط کاری بتوان به آنها دست یافت.
- ۴) اهداف دقیقاً از آنچه مطالعه برای آن انجام می شود به صورت منطقی پیروی می کند.

۵) اهداف به زبانی علمی، روشن، صریح و دقیقاً آنچه تصمیم به انجام آن داریم مشخص شود.

۶- جنبه نوآوری و جدید بودن تحقیق در چیست؟

یکی از ویژگیهای تحقیق علمی افزایشی بودن آن است یعنی تحقیق بایستی دانش جدیدی به دانش قبلی بشری اضافه کند و گرنه تکرار آنچه دیگران انجام داده اند تحقیق علمی به حساب نمی آید این قسمت بایستی توسط استاد راهنما نوشته و امضاء شود و توسط وی بیان شود که آیا موضوع مورد تحقیق دانشجو دارای جنبه جدیدی هست یا نه؟

۷- فرضیه ها یا سوالات تحقیق (هر فرضیه به صورت یک جمله خبری نوشته شود)

فرضیه عبارتست از آنچه که محقق به دنبال آن می گردد و یا حدسی است زیرکانه و علمی که برای نتیجه تحقیق می زنیم. پیشنهادی است که در محک آزمایش علمی، سنجیده می شود، به بیان دیگر فرضیه عبارت است از تصدیق هائی که صحت و سقم آنها هنوز اثبات نشده است. لازم است به ذکر است که مطالعات تحلیلی و تجربی به طور اصولی نیازمند به داشتن فرضیه هستند و این یک الزام منطقی است، لیکن در مطالعاتی که صرفاً به صورت توصیفی انجام می شوند نیازی به داشتن فرضیه نیست، بلکه در این گونه موارد از سوالات مهم برای تدوین آنچه باید مورد اندازه گیری قرار گیرد استفاده می نمائیم.

۸- پیش فرض های تحقیق

پیش فرض ها بیانیه هایی هستند در باره ویژگی های موضوع تحقیق که درستی و اعتبارشان پذیرفته شده است و نیازی به استدلال ندارند. برای مثال در یک بررسی فن آموزش باید فرض کرد که معلمان بکار گرفته شده در تدریس از دانش کافی برای توسعه یادگیری برخوردارند، اگر این فرض ساخته نشده باشد کل مطالعه بی ارزش است و همینطور باید فرض کرد که نمونه گیری به طریق تصادفی انجام گرفته و نتایج با توجه به استعداد یادگیری از یک توزیع نرمال پیروی می کند.

۹- محدودیت های تحقیق

محدودیت ها بر دو نوعند: الف) محدودیت هایی که به میزان مطالعه مربوط هستند و بوسیله محقق وضع می شوند. که به آن ها تعیین حدود می گویند. برای مثال در پژوهشی بر روی ورزشکاران، ممکن است پژوهش محدود به دو یا سه رشته ورزشی شود برای این که نمی توان تمام رشته های ورزشی را در یک تحقیق جای داد بنابراین مطالعه محدودتر می شود.

ب) محدودیت های خارج از کنترل: آن شرایطی که خارج از کنترل محقق هستند که ممکن است قید و بندها یا موانعی در نتایج مطالعه و کاربرد آن بوجود بیاورد. محدودیت ها (محدودیت های خارج از کنترل محقق) مثل محدودیت ابزار، خصوصیات نمونه، بلوغ، انگیزه ها و ...

۱۰- روش کار

۱۰-۱. نوع روش تحقیق:

بطور خلاصه هر تحقیق را بر اساس هدف یا قصدی که دنبال می کند می توان به سه دسته زیر نیز تقسیم نمود.

- ۱- تحقیق بنیادی: پژوهشی است که به کشف ماهیت اشیا، پدیده ها و روابط بین متغیرها، اصول، قوانین و ساخت یا آزمایش تئوری ها و نظریه ها می پردازد و به توسعه مرزهای دانش رشته علمی کمک می نماید.
- ۲- تحقیق نظری: نوعی پژوهش بنیادی است و از روش های استدلال و تحلیل عقلانی استفاده می کند و بر پایه مطالعات کتابخانه ای انجام می شود.
- ۳- تحقیق کاربردی: پژوهشی است که با استفاده از نتایج تحقیقات بنیادی به منظور بهبود و به کمال رساندن رفتارها، روشها، ابزارها و وسایل، تولیدات، ساختارها و الگوهای مورد استفاده جوامع انسانی انجام می شود. تحقیقات نظری خود به چند دسته اصلی طبقه بندی می شوند.

الف- روش تحقیق تاریخی

ب- روش تحقیق توصیفی

ج- روش تحقیق تداومی و مقطعی

د- روش تحقیق موردی و زمینه ای

ه- روش تحقیق همبستگی یا همخوانی

و- روش تحقیق علی یا پس از وقوع

ز- روش تحقیق تجربی حقیقی

ح- روش نیمه تجربی

ط- روش تحقیق عملی

ی- روش تحقیق پیمایشی

ک- روش تحقیق تحلیل محتوا

ل- روش تحقیق اکتشافی

روش تحلیل محتوا، یکی از مهمترین و پرکارترین روش‌های تحقیق است. موضوع‌های مورد مطالعه تحلیل محتوا رسانه‌های گروهی هستند و واحدهای رسانه‌ای و ارتباطی مثل کتاب‌ها، پاراگراف‌ها، سخنرانی‌ها یا مقاله‌ها را واحدهای تحلیلی گویند. این روش بر دیگر روش‌ها برتری دارد زیرا نیازی به جمع‌آوری اطلاعات نیست، چون کلیه اطلاعات موجود است فقط نیاز به تحلیل دارند. روش تحلیل محتوا در واقع تحلیل فکری که بیان شده می‌باشد؛ مثلاً تحلیل محتوای شعر یک شاعر، تحلیل محتوای یک کتاب و یا یک مقاله.

۲-۱۰: روش گردآوری اطلاعات (میدانی، کتابخانه‌ای و غیره):

یکی از اصلی‌ترین بخش‌های هر کار پژوهشی را جمع‌آوری اطلاعات تشکیل می‌دهد. چنانچه این کار به شکل منظم و صحیح صورت پذیرد کار تجزیه و تحلیل و نتیجه‌گیری از داده‌ها با سرعت و دقت خوبی انجام خواهد شد. روشهای گردآوری اطلاعات را به طور کلی به دو طبقه می‌توان تقسیم کرد:

- روشهای کتابخانه‌ای: بسته به نوع سند و موضوع تحقیق ممکن است با استفاده از فیش یا جدول یا فرم‌های شبه پرسشنامه یا ترکیبی از همه آنها انجام پذیرد.

- روشهای میدانی: به روشهای اطلاق می‌شود که محقق برای گردآوری اطلاعات ناگزیر است به محیط بیرون برود و با مراجعه به افراد یا محیط و نیز برقراری ارتباط مستقیم با واحد تحلیل بیرون یعنی افراد اطلاعات مورد نظر خود را گردآوری کند. روشهای میدانی عبارتند از: روش پرسشنامه‌ای، روش مصاحبه، روش مشاهده، روش آزمون و روشهای صوتی و تصویری.

در تحقیقاتی که ماهیت کتابخانه‌ای دارند تقریباً تمام تلاش محقق در کتابخانه‌ها صورت می‌پذیرد. حتی در تالیفات و تصنیفات نیز از این روش استفاده می‌شود. گام اول در مهارت تحقیق کتابخانه‌ای آشنایی با نحوه استفاده از کتابخانه است برای اینکار محقق باید از روشهای کتابداری نحوه استفاده از برگه‌دان و ثبت مشخصات کتاب، نحوه جستجوی کتاب در کتابخانه و رایانه و ... اطلاع حاصل نماید. نکته دوم شیوه جستجوی کتاب یا منبع مورد نیاز در کتابخانه است. برای این کار معمولاً کتابخانه‌ها، برگه‌دان‌ها یا کارت‌های ویژه‌ای در اختیار دارند که به سه شکل تنظیم شده است: بر اساس عنوان کتاب، بر اساس موضوع، بر اساس نام مؤلف.

در کتابخانه‌ها به طور کلی دو دسته منبع وجود دارد: اول، منابعی که به امانت داده میشود. دوم، منابعی که به امانت داده نمی‌شود مثل فرهنگ‌ها، کتابهای مرجع، اطلس‌ها، مجلات، و ... کتابخانه‌ها از حیث دسترسی به

منابع به سه گروه تقسیم می شوند: گروه اول کتابخانه های باز که در آنها محقق می تواند آزادانه بین قفسه ها رفت آمد کند. گروه دوم کتابخانه های بسته که در آنها محقق امکان دسترسی به منابع را به طور مستقیم ندارد. گروه سوم کتابخانه های نیمه باز که بخشی از آن مستقیماً در دسترس محقق و بخشی دیگر از آن در اختیار کتابدار است

۳-۱۰: ابزار گردآوری اطلاعات:

اصلی ترین روش ها برای جمع آوری داده ها عبارت است از: پرسشنامه، مصاحبه، مشاهده، آزمون، فیش، جدول، نمونه برداری، تجهیزات آزمایشگاهی و بانک های اطلاعاتی و شبکه های کامپیوتری و ماهواره ای (و غیره).

۱۱- تعریف واژه های فنی:

مفاهیم را به دو صورت می توان تعریف کرد:

- ۱- تعریف نظری با استفاده از واژه ها و اصطلاحات و تعریف و بیان هر واژه که خود به صورت مفهومی، تعریف از طریق مثال و تعریف به وسیله جنس و وجه امتیاز انجام می شود.
- ۲- تعریف عملیاتی: در این نوع تعریف محقق با مشخص ساختن حدود یک متغیر و تعیین حوزه عملیاتی می پردازد و به صورت سنجشی و تجربی انجام می شود.

۱۰- فهرست منابع و مآخذ (فارسی و غیر فارسی):

برای نوشتن فهرست منابع لازم است محقق دقت لازم را داشته باشد تا از منابعی که در نوشتن طرح به ویژه در قسمت سوابق تحقیق از آنها استفاده می کند را در این قسمت شناسنامه کامل منبع را بیاورد و لازم است منابعی که در این قسمت نوشته می شود در داخل پروپوزال هم از آنها استفاده شده باشد و مشخص شود که در کجا استفاده شده است محقق بایستی از ذکر منبعی که در پروپوزال از آنها استفاده نکرده است خودداری کند و همچنین همه منابعی که در داخل متن پروپوزال از آنها استفاده کرده است شناسنامه کامل منبع را بایستی در اینجا بنویسد. روش بیان منابع پایان نامه باید به شرح زیر است:

کتاب: نام خانوادگی، نام، سال نشر، عنوان کتاب، مترجم، محل انتشار، جلد

مقاله: نام خانوادگی، نام، عنوان مقاله، عنوان نشریه، سال، دوره، شماره، صفحه